



## تأثیر نگرش‌های مالی و سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با نقش میانجیگری رفتار مالی

عارفه طاهری کرکچ<sup>۱</sup>  
اکبر کنعانی<sup>۲</sup>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۷

### چکیده

برنامه ریزی مالی به عنوان یکی از اصول اساسی در زمینه پایداری در فعالیت‌های مالی هر فرد یا شرکتی می‌باشد که لازمه آن برخورداری از سواد مالی می‌باشد که این موضوع رفتار مالی را دربر می‌گیرد. لذا هدف این پژوهش، تعیین تأثیر نگرش‌های مالی، سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با نقش میانجیگری رفتار مالی بود. این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از لحاظ انجام از نوع مطالعات توصیفی-پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل مشتریان شرکت‌های بیمه شهرستان تبریز می‌باشد. تعداد ۳۸۵ نفر به عنوان نمونه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه وان مصطفی و همکاران (۲۰۲۳) استفاده شد. روایی صوری و سازه پرسشنامه بر اساس نظر خبرگان تأیید شده و پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ به ترتیب برای نگرش‌های مالی ۰.۸۹۴، سواد مالی ۰.۷۸۸، برنامه ریزی مالی پایدار ۰.۸۱۵ و رفتار مالی ۰.۸۴۳ که مورد تأیید قرار گرفته است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش معادلات ساختاری با نرم افزار SMART PLS بهره گرفته شد. نتایج نشان داد که نگرش‌های مالی و سواد مالی بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین رفتار مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد و از سوی دیگر نیز رفتار مالی، تأثیر نگرش‌های مالی و سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را به صورت مثبت و معنی‌داری میانجیگری می‌کند.

**واژه‌های کلیدی:** نگرش‌های مالی، سواد مالی، برنامه ریزی مالی پایدار، رفتار مالی.

۱ گروه حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. arefeh.taheri3273@iau.ac.ir

۲ گروه حسابداری، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. (نویسنده مسئول) Akbar.kanani@iau.ir



## ۱- مقدمه

اقتصاددانان رفتارگرا بر این باورند که سیستم های بازار مملو از نقص ها، ریسک، عدم قطعیت و سختی هایی هستند که مانع از دسترسی آسان اطلاعات می شوند. مالی رفتاری ادعا می کند که تصمیم گیری در چنین محیطی مستعد سوگیری های شناختی است (گارسیا<sup>۱</sup>، ۲۰۲۳). تئوری رفتار برنامه ریزی شده ادعا می کند که دانش مالی با نگرش های مالی، هنجارهای ذهنی و ادراکات در تعامل است (هامانسون و سارا<sup>۲</sup>، ۲۰۲۱). سواد مالی از طریق دانش مالی و توانایی استفاده از دانش مالی به دست آمده برای بهبود رفاه فرد به نمایش گذاشته می شود (نورول<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). بر این اساس، شواهد قابل توجهی نشان می دهد که افراد با سواد مالی، رفتاری اصولی نسبت به افراد با سواد مالی پایین تر نشان می دهند. افراد با سواد مالی نیز به طور کلی دارایی های مالی بیشتری دارند (فنگ<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۹).

نگرش های مالی شامل ارزش ها و نظرات فرد در مورد موضوعات مختلف مالی شخصی است، مانند اینکه آیا فکر می کنند پس انداز پول مهم است یا خیر. هر دو نگرش مثبت و منفی بر سواد مالی افراد تأثیر می گذارد. افراد علاقه ای به یادگیری در مورد سواد مالی نخواهند داشت، به عنوان مثال، اگر نگرش بدی در مورد پس انداز پول برای آینده داشته باشند (رجبی فرجاد و همکاران، ۱۳۹۹). یک نظرسنجی نشان داد که بین نگرش مالی و برنامه ریزی مالی یک ارتباط مطلوب ثابت وجود دارد. افرادی که مدیریت خوب پول را انجام می دهند، شرایط مالی بهتری از جمله پس انداز بیشتر و افزایش امنیت مالی برای خود و خانواده خود خواهند داشت. نگرش مالی شکلی حیاتی است که می تواند قصد پس انداز یک فرد و همچنین برنامه ریزی مالی پایدار را افزایش دهد (وان مصطفی<sup>۵</sup> و همکاران، ۲۰۲۳).

سواد مالی به عنوان داشتن اطلاعات و توانایی های لازم برای تصمیم گیری های مالی مطمئن و مدیریت منابع مالی توصیف می شود. توسعه دانش و مهارت های مالی و درک رابطه بین آنها دو بخش از سواد مالی است که مبتنی بر تحصیلات یا تجربه افراد از مفاهیم و کالاهای مالی است (رحمانی و محمدی، ۱۳۹۸). افراد با سواد مالی بهتر می دانند که بیشتر از درآمد ماهانه خود خرج کنند، که در صورت کاهش درآمد، به ویژه پس از بازنشستگی، پس انداز زیادی برای آنها باقی می گذارد. مطالعه تأثیر سواد مالی بر برنامه ریزی بازنشستگی در کار بخش در ویتنام، نگوین و همکاران. به نتایج مشابهی رسید (کبد<sup>۶</sup> و همکاران، ۲۰۱۷). همچنین دانش مالی درصد خطاهای ارتكابی، برآورد و قضاوت اشتباه را کاهش می دهد (امری اسرمی و همکاران، ۱۴۰۲).

<sup>1</sup> García

<sup>2</sup> Hermansson & Sara

<sup>3</sup> Nurul

<sup>4</sup> Feng

<sup>5</sup> Wan Mustafa

<sup>6</sup> Kebede

مطالعات نشان می دهد که رفتار مالی به طور قابل توجهی بر اساس سطح سواد مالی متفاوت است و وضعیت تصمیم گیری مالی در سطح سواد مالی به طور قابل توجهی متفاوت است. این نشان می دهد که مشارکت فعال یا غیر فعال در مسائل تصمیم گیری مالی بر سطح سواد مالی تأثیر می گذارد (کالوین<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). رفتار مالی یکی از موضوعات حیاتی در مباحث مالی است که اگر از جنبه های مختلف فردی، سازمانی و اجتماعی به آن توجه نشود، نمی توان انتظار داشت تا که عملکرد مالی در حوزه های مختلف توسعه پیدا کند (رجب دری و همکاران، ۱۴۰۱).

افراد از تمام اطلاعات در دسترس خود استفاده می کنند و ظرفیت اطلاعاتی نامحدودی برای ذخیره و پردازش آن دارند، لذا استفاده اجباری از سواد مالی در مؤسسات مالی و بانکی یک حرکت خوشایند است، سواد مالی به افراد امکان می دهد درآمد خود را ایجاد کند و به او کمک می کند تا به طور کامل در تصمیم گیری های مالی شرکت کند، می تواند راه طولانی در بهبود نگرش مالی داشته باشد (آلیود و والستد<sup>۲</sup>، ۲۰۱۶). پژوهش های گذشته به این نتیجه رسیدند که بین نگرش های مالی و سواد مالی ارتباط وجود دارد (کاسمن<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). پژوهش ها نشان می دهد که نگرش نسبت به پول ممکن است سواد مالی را در بین جوانان شکل دهد. نگرش مثبت نسبت به امور مالی می تواند بر رفتار آنها برای دستیابی به سواد مالی و افزایش دانش مالی تأثیر بگذارد. اما نگرش منفی قدرت تصمیم گیری مالی آنها را تضعیف می کند (سون و همکاران، ۲۰۱۲). سروشیان و تک (۲۰۱۴) به این نتیجه رسیدند که نگرش مالی بر سطح سواد مالی آنها تأثیر مثبت دارد. هاگو<sup>۴</sup> (۲۰۱۵) نشان داد رابطه ای مناسب بین نگرش مالی، سواد مالی و رفتار مالی در بین زنان شاغل وجود دارد. بر اساس تئوری مدرن پرتفوی، درجه ریسک گریزی بر اساس بازده بیشتر در ازای ریسک بیشتر محاسبه می شود. کسانی که ریسک گریز می باشند، بیشتر تمایل به آن دارند دارایی هایی را برگزینند قیمت دارایی مربوطه نوسانات کمی را تجربه می نماید. بالا بودن میزان نوسانات اقتصادی و سیاسی، بی ثباتی قوانین و مقررات و ... به افزایش ریسک تصمیم گیری در سرمایه گذاری منجر می شود (امینی راد و همکاران، ۱۳۹۸)، که این موضوع اهمیت پژوهش مد نظر را مبرم می سازد.

آنچه احساس می شود، توجه به این نکته است که کارکنان فعال در سازمان های پولی و مالی همچون مشتریان شرکت های بیمه، اطلاعات کافی در زمینه موارد مالی ندارند که این موضوع زمینه ساز کارآمدی کمتر آنها در فعالیت های مربوط به بیمه می شود. لذا هدف اصلی این پژوهش تعیین تأثیر نگرش های مالی، سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با نقش تعدیل کننده رفتار مالی می باشد و پژوهشگر در صدد پاسخگویی به این سوال

<sup>1</sup> Calvin

<sup>2</sup> Allyood & Walstad

<sup>3</sup> Kasman

<sup>4</sup> Haque

است که تأثیر نگرش های مالی، سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با نقش تعدیل کننده رفتار مالی چگونه است؟

### مبانی نظری پژوهش

رفتار مالی به عنوان مدیریت پس انداز، مخارج و بودجه یک فرد تعریف می شود، در حالی که دیگر محققین ادعا می کنند که فعالیت های انسانی مرتبط با مدیریت پول مانند پول نقد، پس انداز و اعتبار به عنوان مدیریت پول در نظر گرفته می شود. رفتار مالی در یک دیدگاه گسترده تر، رفتار مالی شامل مفاهیم گسترده ای از جمله رفتار سرمایه گذاری برای کوتاه مدت و بلندمدت، رفتار پس انداز، استفاده از اعتبار، رفتار مخارج و غیره است. رفتار مالی به توانایی فردی برای اداره امور مالی خود برای موفقیت در زندگی اشاره داشته که به توانایی های مدیریت مالی به دست آمده توسط فرد منجر می شود (شیه و همکاران، ۲۰۲۲). نتایج مطالعات نشان داد که سن و تحصیلات به طور مثبت با رفتار مالی مرتبط است (رحمان<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). از سوی دیگر نیز نگرش مالی فرآیند استفاده از اصول مالی به منظور ایجاد و حمایت از ارزش از طریق تصمیمگیری صحیح و مدیریت منابع است. این یکی از عناصری است که تأثیر قابل توجهی در عملکرد مدیریت مالی دارد (کبد و همکاران، ۲۰۱۷). این تصمیمگیری مناسب و مدیریت منابع از طریق استفاده از اصول و قراردادهای مالی صورت می گیرد. بنابراین، میت وان در نظر گرفت که، نگرش مالی از طریق به دست آوردن اطلاعات مناسب افزایش می یابد. نتایج پژوهش ها نشان داده است که می توان سواد مالی را از طریق تحقق نگرش مالی صحیح از نظر مدیریت و تنوع ریسک بهبود بخشید (جونسون<sup>۲</sup>، ۲۰۱۷). به همین ترتیب، نگرش هایی مانند مدیریت ریسک و متنوع سازی سرمایه گذاری ممکن است عملکرد تجاری کارآفرین را بهبود بخشد (چو و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۱۷). نگرش مالی به عنوان قضاوت ارزشگذاری و شناختی فرد از مشارکت مالی تعریف می شود (کاسمن و همکاران، ۲۰۱۸).

رشد روزافزون اسناد تحقیقاتی مبنی بر این که سواد مالی با تصمیم گیری مالی بهتر شخصی همراه است نشان دهنده این حقیقت است که افرادی که سطح بالاتری از سواد مالی دارند در برنامه ریزی بازنشستگی عملکرد بهتری دارند و کمتر مستعد ابتلا به هزینه های اضافی هستند و بیشتر در بازارهای مالی شرکت می کنند با پرتفوی متنوع تر (واشینگتن<sup>۴</sup>، ۲۰۱۴). سواد مالی همچنین به بازده بالاتر در حساب های سپرده و تمایل بالاتر برای برداشت سپرده از بانک های مضطرب مربوط می شود این تئوری از تجمع سواد مالی به عنوان یک انتخاب سرمایه انسانی درونزا استفاده می کند و اما تا حد زیادی در مورد ناهمگونی موجود در سهام اولیه، یعنی سطح سواد مالی هنگام

<sup>1</sup> Rahman

<sup>2</sup> Jonsson

<sup>3</sup> Chu

<sup>4</sup> Washington

ورود به بازار کار سکوت می کند (بلو<sup>۱</sup>، ۲۰۱۴). کارهای تجربی اخیر بر تجزیه و تحلیل مداخلات آموزش مالی برای جوانان و بزرگسالان متمرکز شده است اما باز هم، کار تجربی کمی در مورد برنامه های آموزش مالی وجود دارد. سواد مالی به عنوان موردی مهم در ستون نیازمندی های عصر جدید، ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، گرایش و رفتارهای مالی لازم برای تصمیم گیری صحیح مالی و سرانجام دستیابی به وضعیت مساعد مالی فردی تعریف شده است (شن<sup>۲</sup>، ۲۰۱۶). بنا بر آمار موجود در رده بندی کشورهای جهان از حیث سواد مالی افراد جامعه با غلبه درصدی مردان نسبت به زنان کشورهایی همچون کانادا، استرالیا، آمریکا و کشورهای اروپای غربی در رده های بالا و کشورهای کمتر توسعه یافته ای همچون ایران در رده های پایین قرار دارند. میزان سواد مالی تأثیر بسیار مهمی بر تصمیم گیری در رابطه با ادامه تحصیل دارد. تحقیقات نشان می دهد که جوانان فاقد سواد مالی و همچنین فاقد حساب پس انداز تمایل کمتری به ادامه تحصیل دارند و همچنین این فقدان سواد مالی باعث افزایش هزینه های هدایت و راهبری دانش آموزان در خصوص تصمیمات مالی آنها دارد. آمار نشان می دهد میزان بدهی وام دانشجویان در سال های اخیر به شدت افزایش پیدا کرده است و به طوری که این مبلغ از رقم ۳۴۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به تقریباً رقم ۱۰۴۳ تریلیون دلار در پایان سال ۲۰۱۷ رسیده است (میرعرب، ۱۳۹۸). ایالات متحده قوانینی را وضع کرده است تا سلامت اقتصادی شهروندان خود را از طریق وضع سیاست های توسعه سواد مالی بهبود بخشد. در این راستا آموزش سواد عمومی قبل از فارغ التحصیلی در دبیرستان می تواند نقش بسیار مهمی در توسعه سواد مالی و ارتقای تصمیمات مالی صحیح ایفا کند. متأسفانه هنوز بخش اعظم آموزش مالی و تلاش های مربوط بر دانشجویان دانشگاه ها و بزرگسالان متمرکز است. این تلاش ها معمولاً به جای آنکه کنشگر باشد انفعالی است و احتمالاً با یک تأخیر بسیار زیاد اتفاق خواهد افتاد. در مقابل آموزش های زود هنگام و در خلال سال های دبیرستان می تواند اهداف بهتری را قبل از آنکه مشکلات مالی رخ دهد و رفتارهای منفی و مخرب ناشی از فقدان سواد مالی در افراد بروز کند حاصل نماید (آگوس، ۲۰۱۸).

مادینگا<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی تأثیر سواد مالی و اجتماعی شدن مالی بر رضایت مالی: نقش واسطه ای نگرش ریسک مالی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می دهد که کسانی که تمایل بیشتری به فرصت سازی دارند، احتمالاً از وضعیت مالی خود راضی هستند. بهبود سواد مالی و اجتماعی شدن تأثیر مستقیمی بر شادی مالی دارد. علاوه بر این، نگرش ریسک مالی به طور مثبت ارتباط آموزش پولی مشتری و رضایت مندی مرتبط با آموزش را تسهیل می کند. علاوه بر این، نگرش ریسک مالی به طور مثبت در ارتباط اجتماعی شدن مالی و رضایت پولی واسطه می شود. رحمان و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی نقش رفتار مالی، سواد مالی و استرس مالی در تبیین رفاه مالی گروه B40 در مالزی پرداختند. نتایج نشان می دهد که رفتار مالی مقدمه کلیدی به دنبال استرس مالی و سواد مالی در پیش بینی رفاه مالی است. از این رو، ایجاد تعادل بین درآمد و هزینه، مدیریت استرس مالی و

<sup>1</sup> Blue

<sup>2</sup> Shen

<sup>3</sup> Madinga

افزایش سواد مالی برای تضمین رفاه مالی افراد گروه کم درآمد ضروری است. مداخلات دولتی و نهادی برای تجهیز افراد گروه کم درآمد به فرصت های شغلی و دانش مالی برای مدیریت استانداردهای اساسی زندگی ضروری است. محقق کیا و همکاران (۱۴۰۰) به بررسی تعیین سطح سواد مالی و رابطه ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی دانشجویان پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر آن بود که دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندهک از سطح سواد مالی نسبتاً خوبی برخوردار هستند. و ارتباط معنا داری بین سواد مالی با رفتار و نگرش مالی وجود دارد. یگانه و زارعی (۱۳۹۸) به بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجیگری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی پرداختند. یافته ها نشان می دهد که بین نگرش مالی و سواد مالی با مشارکت مالی ارتباط معناداری وجود نداشته، ولی بالین وجود، شاخص خودکارآمدی مالی با نقش واسطه ای بین سواد مالی و مشارکت مالی رابطه ای مثبت ایجاد می نماید. قالمق و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین میزان سواد مالی سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران و تورش های رفتاری آنها پرداختند. نتایج حاکی از این است که بین میزان سواد مالی سرمایه گذاران و تورش های رفتاری آن ها رابطه معناداری در جهت مثبت وجود دارد.

بر اساس آنچه بیان شد، فرضیه های پژوهش به صورت زیر قابل تبیین است:

- نگرش های مالی بر رفتار مالی تأثیر دارد.
- سواد مالی بر رفتار مالی تأثیر دارد.
- رفتار مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار تأثیر دارد.
- رفتار مالی، تأثیر نگرش های مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را میانجیگری می کند.
- رفتار مالی، تأثیر سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را میانجیگری می کند.

### روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از لحاظ انجام از نوع مطالعات توصیفی- پیمایشی می باشد. جامعه آماری شامل مشتریان شرکت های بیمه شهرستان تبریز می باشد. تعداد ۳۸۵ نفر به عنوان نمونه آماری به صورت نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. به منظور گردآوری داده ها از پرسشنامه وان مصطفی و همکاران (۲۰۲۳) استفاده شد که در این پرسشنامه ۵ گویه برای نگرش های مالی، ۵ گویه برای سواد مالی و ۵ گویه برای برنامه ریزی مالی پایدار و ۵ گویه برای رفتار مالی می باشد که همه گویه ها بر مبنای طیف لیکرت ۵ درجه ای (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) بود. روایی صوری و سازه پرسشنامه بر اساس نظر خبرگان تایید شده و پایایی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ به ترتیب برای نگرش های مالی ۰.۸۹۴، سواد مالی ۰.۷۸۸، برنامه ریزی مالی پایدار ۰.۸۱۵ و رفتار مالی ۰.۸۴۳ که مورد تایید قرار گرفته است. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از روش معادلات ساختاری با نرم افزار SMART PLS بهره گرفته شد.



### یافته های پژوهش

بر اساس نتایج پژوهش، بیشتر تعداد نمونه ای که در این پژوهش شرکت کرده اند (۲۰۸ نفر) به عنوان مرد بودند و تعداد بیشتر نمونه آماری (۱۹۳ نفر) را افراد دارای تحصیلات لیسانس شامل شدند. بر اساس آزمون کولموگروف اسمیرنوف که به بررسی وضعیت نرمال و یا غیر نرمال بودن توزیع داده های پژوهش می پردازد، سطح معنی داری در هر کدام از متغیرها پایین تر از ۰/۰۵ می باشد لذا با اطمینان ۰/۹۵ می توان گفت که فرض غیرنرمال بودن متغیرهای تحت بررسی تایید گردید که بنابراین از روش PLS استفاده می شود.

### بررسی برازش مدل مفهومی پژوهش

بررسی اعتبار مرکب و میانگین واریانس استخراج شده هر یک از گویه ها در جدول ۱ نشان داده شده است:

جدول ۱: نتایج کلی از سازه های پژوهش

| اعتبار مرکب | میانگین واریانس استخراج شده | متغیرهای پژوهش          |
|-------------|-----------------------------|-------------------------|
| ۰.۷۳        | ۰.۵۹                        | نگرش های مالی           |
| ۰.۷۵        | ۰.۵۲                        | سواد مالی               |
| ۰.۷۹        | ۰.۵۴                        | برنامه ریزی مالی پایدار |
| ۰.۸۲        | ۰.۶۱                        | رفتار مالی              |

منبع: یافته های پژوهشگر

با توجه به جدول فوق اعدادی که زیر ستون اعتبار مرکب می باشد، ضریب دیلون- گلداشتاین می باشند که مقادیر بیشتر از ۰.۷ برای این ملاک قابل قبول هستند. مقادیر متوسط واریانس استخراج شده-AVE در جدول بالا باید بیشتر از ۰.۵ باشد که در جدول مذکور نشان داده شده است. برای انتخاب بهترین مدل، از معیار کیفیت جهانی که توسط آما تو و همکاران در سال ۲۰۰۴ مطرح شد، استفاده می کنیم.

$$GOF = \sqrt{communality \times R^2}$$

communality، میانگین اشتراک هر متغیر و کیفیت مدل بیرونی را می سنجد.  $\overline{R^2}$  میانگین  $R^2$  برای هر متغیر پنهان برونزا می باشد.  $R^2$ ، کیفیت مدل داخلی را می سنجد و برای هر متغیر درونزا بر طبق متغیر پنهان که آنرا توضیح می دهد، محاسبه می شود. برازش بالاتر از ۰.۳۶، کیفیت بهتر مدل نشان می دهد که این مدل توسط حداقل مربعات جزیی به خوبی تبیین شده است. برازش این مدل برابر ۰.۴۲۰ می باشد.



### همبستگی متغیرها

برای بررسی روایی تشخیصی سازه‌ها از ماتریس همبستگی متغیرهای مکنون استفاده می‌کنیم که در جدول ۲ می‌باشد.

جدول ۲: همبستگی متغیرهای پژوهش

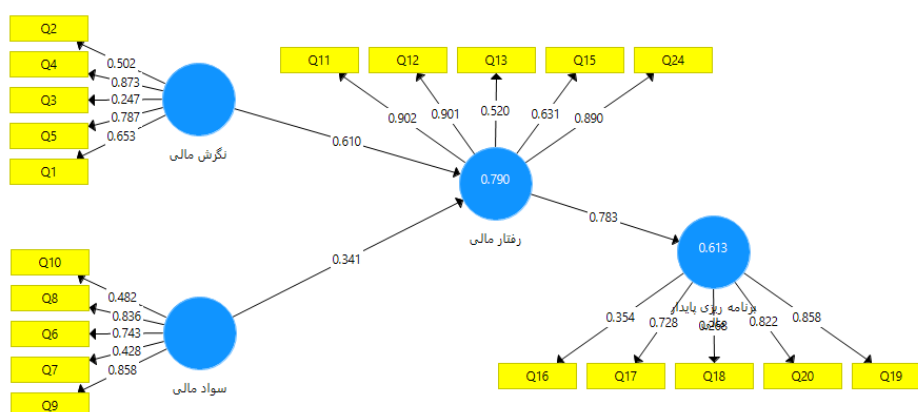
|                  |                         |               | نگرش مالی | سواد مالی | برنامه ریزی پایدار مالی | رفتار مالی |
|------------------|-------------------------|---------------|-----------|-----------|-------------------------|------------|
| همبستگی متغیرهای | نگرش مالی               | مقدار همبستگی | ۱         |           |                         |            |
|                  |                         | سطح معنی داری |           |           |                         |            |
|                  |                         | تعداد         | ۳۸۵       |           |                         |            |
|                  | سواد مالی               | مقدار همبستگی | ۰.۴۷۱     | ۱         |                         |            |
|                  |                         | سطح معنی داری | ۰.۰۰۰     |           |                         |            |
|                  |                         | تعداد         | ۳۸۵       | ۳۸۵       |                         |            |
|                  | برنامه ریزی پایدار مالی | مقدار همبستگی | ۰.۴۸۱     | ۰.۴۰۰     | ۱                       |            |
|                  |                         | سطح معنی داری | ۰.۰۰۰     | ۰.۰۰۰     |                         |            |
|                  |                         | تعداد         | ۳۸۵       | ۳۸۵       | ۳۸۵                     |            |
|                  | رفتار مالی              | مقدار همبستگی | ۰.۴۷۴     | ۰.۵۱۸     | ۰.۶۳۳                   | ۱          |
|                  |                         | سطح معنی داری | ۰.۰۰۰     | ۰.۰۰۰     | ۰.۰۰۰                   |            |
|                  |                         | تعداد         | ۳۸۵       | ۳۸۵       | ۳۸۵                     | ۳۸۵        |

منبع: یافته های پژوهشگر

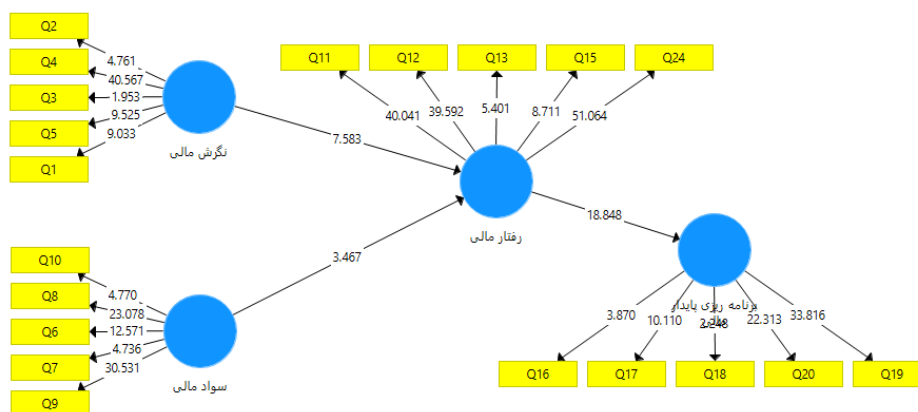
بر اساس نتایج جدول ۲، تمامی مقادیر سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵ می باشد که بیانگر وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش است



## مدل های استخراجی پژوهش



مدل ۱، حالت ضریب مسیر



مدل ۲، حالت معنی داری (T)

جدول ۳: نتایج مقادیر t و ضریب مسیر متغیرهای پژوهش

| رابطه بین متغیرها (فرضیه های تحقیق)                                                      | ضریب مسیر   | مقدار t      | تایید/رد |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--------------|----------|
| فرضیه ۱- نگرش های مالی بر رفتار مالی تاثیر دارد.                                         | ۰.۶۱۰       | ۷.۵۸۳        | تایید    |
| فرضیه ۲- سواد مالی بر رفتار مالی تاثیر دارد.                                             | ۰.۳۴۱       | ۳.۴۶۷        | تایید    |
| فرضیه ۳- رفتار مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار تاثیر دارد.                               | ۰.۷۸۳       | ۱۸.۸۴۸       | تایید    |
| فرضیه ۴- رفتار مالی، تاثیر نگرش های مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را میانجیگری می کند. | ۰.۶۱۰*۰.۷۸۳ | ۱۸.۸۴۸*۷.۵۸۳ | تایید    |
| فرضیه ۵- رفتار مالی، تاثیر سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را میانجیگری می کند.     | ۰.۳۴۱*۰.۷۸۳ | ۱۸.۸۴۸*۳.۴۶۷ | تایید    |

منبع: یافته های پژوهشگر

### نتایج آزمون فرضیات پژوهش

با توجه به جدول ۳ پژوهش، نتایج حاصل شده از تجزیه و تحلیل با معادلات ساختاری بر اساس PLS به صورت ارائه شده است:

#### فرضیه اول

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی در خصوص این فرضیه می توان گفت چون مقدار آماره t محاسبه شده برابر با ۷.۵۸۳ و بیشتر از قدرمطلق مقدار ۱/۹۶ می باشد، نگرش های مالی بر رفتار مالی با ضریب مسیر ۰.۶۱۰ و با احتمال ۹۵ درصد معنادار می باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط بین این دو متغیر رد می شود و فرضیه پژوهش مبنی بر تاثیر نگرش های مالی بر رفتار مالی به صورت مثبت و معنی دار تایید می گردد.

#### فرضیه دوم

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی در خصوص این فرضیه می توان گفت چون مقدار آماره t محاسبه شده برابر با ۳.۴۶۷ و بیشتر از قدرمطلق مقدار ۱/۹۶ می باشد، سواد مالی بر رفتار مالی با ضریب مسیر ۰.۳۴۱ و با احتمال ۹۵ درصد معنادار می باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط بین این دو متغیر رد می شود و فرضیه پژوهش مبنی بر تاثیر سواد مالی بر رفتار مالی به صورت مثبت و معنی دار تایید می گردد.

#### فرضیه سوم

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی در خصوص این فرضیه می توان گفت چون مقدار آماره t محاسبه شده برابر با ۱۸.۴۸۴ و بیشتر از قدرمطلق مقدار ۱/۹۶ می باشد، رفتار مالی بر برنامه ریزی

مالی پایدار با ضریب مسیر  $0.783$  و با احتمال  $95$  درصد معنادار می باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط بین این دو متغیر رد می شود و فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر رفتار مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار به صورت مثبت و معنی دار تایید می گردد.

#### فرضیه چهارم

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی در خصوص این فرضیه می توان گفت چون مقدار آماره  $t$  محاسبه شده برابر با  $18.848 * 7.583$  و بیشتر از قدر مطلق مقدار  $1/96$  می باشد، نقش میانجی رفتار مالی، در تأثیر نگرش های مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با ضریب مسیر  $0.783 * 0.610$  و با احتمال  $95$  درصد معنادار می باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط بین این دو متغیر رد می شود و فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر میانجی رفتار مالی، در تأثیر نگرش های مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار به صورت مثبت و معنی دار تایید می گردد.

#### فرضیه پنجم

با توجه به الگوی تحلیل مسیر با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی در خصوص این فرضیه می توان گفت چون مقدار آماره  $t$  محاسبه شده برابر با  $18.848 * 3.467$  و بیشتر از قدر مطلق مقدار  $1/96$  می باشد، نقش میانجی رفتار مالی، در تأثیر سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با ضریب مسیر  $0.783 * 0.341$  و با احتمال  $95$  درصد معنادار می باشد. بنابراین فرض صفر مبنی بر عدم ارتباط بین این دو متغیر رد می شود و فرضیه پژوهش مبنی بر تأثیر میانجی رفتار مالی، در تأثیر سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار به صورت مثبت و معنی دار تایید می گردد.

#### بحث و نتیجه گیری

علی رغم اهمیت سواد مالی، تاکنون مفاهیم و موضوعات مرتبط با آن در ایران کمتر مورد توجه بوده و حتی ابزار مناسبی برای سنجش آن در کشور وجود نداشته است. تحولات اقتصادی، اجتماعی و فناورانه و تأثیر آنها بر مسائل زیست محیطی از موضوعات مهم دو دهه اخیر محسوب می شود. ب دانش مالی توسط سیستم پیچیده ای از روابط قدرت، در ساختارهای اقتصادی و سیاسی، در بازارهای جهانی، کنترل و ساختار بندی می شود. این فعالیت ها به شکل روزافزونی تمرکز تکنیکی و مؤسساتی روی اندازه گیری و پوشش روابط ریسک- بازدهی را که روی ارزش سهام دار اثر می گذارد، پوشش می دهند. شبکه های مالی اغلب امکان مذاکره، بازاریابی و دادوستد در محصولات و خدمات مالی را برای مشتریان، فراهم سازند. عملکرد مالی کارایی و سودآوری سرمایه گذاری، ضمانت ادعای وام گیرندگان و احتمال این که ابزارهای مشتقه مالی چقدر می توانند سرمایه گذاران را در مقابل ریسک های بازار مصون بدارند، می سنجد. لذا هدف این پژوهش تعیین تأثیر نگرش های مالی و سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار با نقش میانجیگری رفتار مالی می باشد. بر این اساس نتایج نشان داد که نگرش های مالی و سواد مالی بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معنی داری دارد. همچنین رفتار مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار تأثیر مثبت و معنی داری



دارد. و از سوی دیگر نیز رفتار مالی، تأثیر نگرش های مالی و سواد مالی بر برنامه ریزی مالی پایدار را به صورت مثبت و معنی داری میانجیگری می کند.

نتایج این پژوهش با نتایج مطالعات پژوهشگرانی همچون رحمانی و محمدی (۱۳۹۸)، میرعرب و ابراهیم زاده (۱۳۹۸)، بایار و همکاران (۲۰۲۰)، نورول و همکاران (۲۰۱۷) و بانیر و نوبرت (۲۰۱۶) همسو می باشد. در تبیین نتایج می توان بیان داشت که به طور کلی، سطح بالایی از سواد مالی و نگرش مثبت مالی در میان کارکنان باعث افزایش احساس قدرت بیشتر و قضاوت ارزیابی در تصمیم گیری های مالی در زمینه پس انداز، اعتبار، بیمه و پرداخت پول می شود. ارزیابی های قبلی و نتایج این پژوهش، توجیهاتی است که ارزش سواد مالی را در راستای دستیابی به رفتار مالی نشان می دهد که در نتیجه باعث تغییرات مثبت در زندگی اشخاص می شود. همچنین سواد مالی، اندازه ای از اعتماد به نفس برای توانایی حسابداران و حسابرسان در مقابل استفاده از خدمات مالی میباشد که قابل اهمیت بوده و یک واسطه واقعی در این روابط با درجه مالی بین مصرف کنندگان مالی است. این فرآیند به وضوح توسط سطح اعتماد فردی در ادغام تصمیم گیری در سیستم رسمی مالی ایجاد می شود. به دلیل پیچیدگی های موجود در صنعت مالی این الزام وجود دارد که مشتریان برای تصمیم گیری و انتخاب فعا لتر باشند. در این راستا سواد مالی برای افراد می تواند بسیار سودمند باشد چرا که می توانند با دانش و مهارتی که در این حوزه دارند، محصولات مالی از مؤسسات مختلف را ارزیابی کنند و تصمیم گیری کنند که آن محصول با توجه به وضعیتش، مناسب هست یا خیر. بنابراین سواد مالی می تواند افراد را در دستیابی و ارتقاء ظرفیت مالی کمک نماید. فقدان سواد مالی، به تصمیمات مالی بیمارگونه کمک میکند و این تصمیمات به نوبه خود تأثیر زیادی بر تشدید شدن بحرانها دارد. لذا در حال حاضر سواد مالی به عنوان یکی از عوامل مهم ثبات و توسعه اقتصادی و مالی در سراسر جهان شناخته می شود. بنابراین ضرورت دارد که در مورد سطح سواد و دانش مالی افراد جامعه مطالعات بیشتری صورت پذیرد. محققان در سال های اخیر تمرکز بیشتری بر مطالعات مالی داشته اند و دریافته اند که عوامل متعددی مانند دانش مالی، فشار مالی، اجتماعی شدن مالی، نگرش های مالی، ویژگی های شخصیتی و رفتار مالی بر عملکرد مالی تأثیر می گذارد (مادینگا و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، رابطه بین این متغیرها به خوبی ثابت نشده است. به گفته سائوراب و ناندان (۲۰۱۸)، این ناسازگاری ها را می توان به تفاوت های فرهنگی و تغییرات در وضعیت اجتماعی-اقتصادی افراد نسبت داد. مطالعه حاضر به بررسی نقش نگرش ریسک مالی می پردازد

مطالعات در راستای سواد مالی از مطالعات در تصمیم گیری مالی و همچنین در برنامه ریزی مالی شخصی علاقه قابل توجهی دریافت کرده است و در مطالعات مالی متغیر مهمی است. از سو ید دیگر نیز سواد مالی کاربردهای گسترده ای در برنامه ریزی مالی و توسعه سیاست های عمومی دارد. به دست آوردن درک بهتری از برنامه ریزی مالی و عوامل تعیین کننده آن، سیاست گذاران را قادر می سازد تا عملکرد مالی را بهبود بخشند (سائوراب و ناندان، ۲۰۱۸). زیرا این به آگاهای فرد از جنبه های مختلف وضعیت مالی خود، در درجه اول اشتغال، توانایی تامین مالی موارد اضطراری و انجام تعهدات مالی مربوط می شود (لاپمن و همکاران، ۲۰۱۹). از این رو حسیبوان



و همکاران. (۲۰۱۷) استدلال می کنند که فردی که از نظر مالی صاحب آگاهی و دانش است، کسی است که قادر به رفع نیازهای مالی خود است.

مربیان مالی، مانند برنامه ریزان و مشاوران مالی، دولت، شرکت های مدیریت ثروت و سازمان های غیرانتفاعی از این تحقیق سود زیادی خواهند برد. برای اینکه یک فرد و خانواده اش از نظر مالی ثروتمند باشند، باید سطح مناسبی از درک مالی داشته باشند. رفتار افراد می تواند تحت تأثیر آموزش مدیریت پول قرار گیرد و آنها را نسبت به بحران های مالی حساس تر کند. امروزه، دانش مالی حیاتی شده است، زیرا می تواند احتمال گمراه شدن در تصمیمات سرمایه گذاری را کاهش دهد. موسسات مالی و دولت باید برنامه های آموزشی مالی را برای مصرف کنندگان خود و جامعه توسعه دهند؛ لذا پیشنهاد شد که یک برنامه آموزشی "یک اندازه مناسب برای همه" می تواند مشارکت را کاهش دهد. همچنین پیشنهاد می شود تا در فرایند های استخدامی، افرادی مورد پذیرش قرار گیرند که فارغ التحصیل رشته های مالی و حسابداری باشند. همچنین پیشنهاد می شود سواد مالی را در میان کارکنان تقویت کنند، زیرا بهبود دانش مالی باعث گسترش مشارکت مالی می گردد که قادر به حمایت از گسترش خدمات رسمی مالی می باشد. از سوی دیگر نیز بر اساس نتایج پیشنهاد می شود، سواد مالی از طریق آموزش های مستمر و طراحی شده و هدفمند در بین کارکنان افزایش یابد زیرا قابلیت درک خدمات مالی و تأثیرات مثبت بر نگرش و اعتماد مردم بر تصمیم گیری های مالی ارتقا می بخشد.

### فهرست منابع

- امری اسرمی، محمد. جلالی، فاطمه. کاظمی حاجی، فهیمه. (۱۴۰۲). اثر قدرت و دانش مالی مدیرعامل بر رابطه بین ریسک سازمانی و عملکرد شرکت. فصلنامه قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری، دوره ۲، شماره ۷، ۷۲-۸۶.
- امینی راد، مهدی. شاه آبادی، ابوالفضل. جعفری سرشت، داود. مهرگان، نادر. (۱۳۹۸). ریسک‌گریزی و ادوار تجاری در اقتصاد ایران. فصلنامه اقتصاد و الگوسازی، شماره ۳۸، ۳۵-۵۸.
- رجب دری، حسین. وکیلی فرد، حمیدرضا. سالاری، حجت الله. امیری، علی. (۱۴۰۱). رابطه نظریه های اخلاقی و رفتار اخلاقی در قضاوت حسابرسان. فصلنامه قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری، دوره ۱، شماره ۱، ۱۱۳-۱۴۲.
- رجبی فرجاد حاجیه. محمدمهدی رمضان زاده. مینا عبدی شاهسوار. (۱۳۹۹). تأثیر نگرش مالی و دانش مالی بر ظرفیت مالی افراد با در نظر گرفتن نقش خودکارآمدی مالی مشتریان بانک ملت. فصلنامه اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره ۳۳، ۳۳-۵۸.
- رحمانی نوروآباد، سامان، محمدی، اسفندیار (۱۳۹۸). پیامدهای سواد مالی بر تصمیمات سرمایه گذار و عملکرد سرمایه گذاری، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، دوره ۱۲، شماره ۴۱.

- قالمق، کریم. یعقوب نژاد، احمد. فلاح شمس، میرفیض. (۱۳۹۵). تأثیر سواد مالی بر تورش های رفتاری سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه چشم انداز مدیریت مالی، دوره ۶، شماره ۴، ۷۵-۹۴.
- محقق کیا، نرگس. برمکی، ناهید. اقدامی، اکرم. (۱۴۰۰). تعیین سطح سواد مالی و رابطه ی آن با رفتار مالی و نگرش مالی (مطالعه موردی دانشجویان موسسه آموزش عالی پرندک). تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۵۱، ۱۸۷-۱۹۸.
- میرعرب، سید علیرضا. ابراهیم زاده، سمیه (۱۳۹۸). بررسی تأثیر دسترسی به منابع تامین مالی بر عملکرد مالی با در نظر گرفتن نقش سواد مالی به عنوان متغیر تعدیل کننده (مطالعه موردی: شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت مالی.
- یگانه، زهرا. زارعی، سمیرا. (۱۳۹۸). بررسی رابطه نگرش مالی، سواد مالی و مشارکت مالی با میانجی گری خودکارآمدی مالی در حرفه حسابداری و حسابرسی. فصلنامه شباک، دوره ۵، شماره ۳، ۸۱-۹۰.
- Agus, Z. A. (2018). Influence Factors toward Financial Satisfaction with Financial Behavior as Intervening Variable on Jakarta Area Workforce. *European Research Studies Journal*, 2018, vol. XXI, issue 1, 90-103
- Allyood, S., & Walstad, W. (2016). The effects of perceived and actual financial literacy on financial behaviors. *Economic Inquiry*, 54(1), 675-697.
- Blue, L., Grootenboer, P., & Brimble, M. (2014). Financial literacy education in the curriculum: Making the grade or missing the mark? *International Review of Economics Education*, 16, Part A, 51-62
- Calvin Mudzingiri, J. W., Muteba, M., & Nicolaas, K. (2018). Financial behavior, confidence, risk preferences and financial literacy of university students. *Cogent Economics & Finance*, 27, 172-192.
- Chu, Z., Wang, Z., Xiao, J. J., & Zhang, W. (2017). Financial Literacy, Portfolio Choice and Financial Well-Being. *Social Indicators Research*, 132, 799-028
- Feng X., Lu B., Song X., & Ma S. (2019). Financial literacy and household finances: A Bayesian two-part latent variable modeling approach. *J. Empir. Financ.*, 5, pp. 119-137.
- García, M. J. R. (2023). Financial education and behavioral finance: New insights into the role of information in financial decisions. *Journal of Economic Surveys*, 27(2), 297-315.
- Hasibuan B. K., Lubis Y. M., & Altsani W. (2017). Financial literacy and financial behaviour as a measure of financial satisfaction. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 46(1), 503-507.
- Hermansson, C. & Sara J. (2021). The impact of financial literacy and financial interest on risk tolerance. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, Volume 29, 100450.
- Haque, A., (2015). Women's economic empowerment through financial literacy, financial attitude and financial wellbeing. *Research Journal of Finance & Accounting*, 6(21), 57-66.
- Jonsson, S., Söderberg, I.-L., & Wilhelmsson, M. (2017). An investigation of the impact of financial literacy, risk attitude, and saving motives on the attenuation of mutual fund investors' disposition bias. *Managerial Finance*, 43, 282-298.
- Kasman, M., Heuberger, B., & Hammond, R. A. (2018). Recommendations for improving youth financial literacy education. The Brookings Institution.



- Kebede, M., Kaur, N., & Kaur, J. (2017). Financial Literacy among Urban Dwellers in Addis Ababa, Ethiopia. *International Journal of Accounting and Financial Management*, 4, 27–94.
- Lappeman J., Ferreira C., Robertson J., & Chikweche T. (2019). Worlds apart: An investigation of South Africa's established and emerging middle-class consumers. *Society and Business Review*, 14(4), 300–319.
- Madinga, N.W., Maziriri, E.T., Chuchu, T. & Magoda, Z., (2022). An investigation of the impact of financial literacy and financial socialization on financial satisfaction: Mediating role of financial risk attitude. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 14(1), pp.60-75.
- Nurul, S. M., Amrul, Asraf. M., & Mun-Kit, C.. (2017). The Influence of Financial Literacy, Risk Aversion and Expectations on Retirement Planning and Portfolio Allocation in Malaysia. *International Journal of Business* 19(3), 125-139.
- Rahman, M., Isa, C.R., Masud, M.M., Sarker, M. & Chowdhury, N.T., (2021). The role of financial behaviour, financial literacy, and financial stress in explaining the financial well-being of B40 group in Malaysia. *Future Business Journal*, 7(1), pp.1-18.
- Saurabh K., & Nandan T. (2018). The role of financial risk attitude and financial behaviour as mediators in financial satisfaction: Empirical evidence from India. *South Asian Journal of Business Studies*, 7(2), 207–224.
- Shen, C.-H., Lin, S.-J., Tang, D.-P., & Hsiao, Y.-J. (2016). The relationship between financial disputes and financial literacy. *Pacific-Basin Finance Journal*, 36, 46-65.
- Shih, H.M., Chen, B.H., Chen, M.H., Wang, C.H. & Wang, L.F., (2022). A Study of the Financial Behavior Based on the Theory of Planned Behavior. *International Journal of Marketing Studies*, 14(2), p.1.
- Soroshian, S., & Teck, T. (2014). Spending behaviour of a case of Asian university students. *Asian Social Science*, 10(2), 345.
- Wan Mustafa, M.W., Islam, M.A., Asyraf, M., Hassan, M.S., Royhan, P., & Rahman, S. (2023). The Effects of Financial Attitudes, Financial Literacy and Health Literacy on Sustainable Financial Retirement Planning: The Moderating Role of the Financial Advisor. *Sustainability*, 15, 2677.
- Washington, DC. Duca, J. V. & Kumar, A. (2014). Financial literacy and mortgage equity withdrawals. *Journal of Urban Economics*, 80, 62–75.



لطفا نظرات خود را به عبارات زیر در راستای موضوع تحقیق بیا نمایید.

| ردیف                    | گویه ها                                                                                                     | کاملا موافقم | موافقم | نظری دارم | مخالفم | کاملا مخالفم |
|-------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|--------|-----------|--------|--------------|
| نگرش مالی               |                                                                                                             |              |        |           |        |              |
| ۱                       | قبل از اینکه چیزی بخرم، به دقت بررسی می کنم که آیا توانایی خرید آن را دارم یا خیر.                          |              |        |           |        |              |
| ۲                       | دیدگاه من اینگونه است که بهتر است هزینه های ماهانه واقعی مشخص شود.                                          |              |        |           |        |              |
| ۳                       | به نظر من خرج کردن پول رضایت بخش تر است به شرطی که مقداری پس انداز داشته باشم.                              |              |        |           |        |              |
| ۴                       | من فکر میکنم هنگام پس انداز یا سرمایه گذاری میتوان با مقداری از پول خود ریسک کرد.                           |              |        |           |        |              |
| ۵                       | من به طور شخصی مراقب امور مالی خود هستم.                                                                    |              |        |           |        |              |
| سواد مالی               |                                                                                                             |              |        |           |        |              |
| ۶                       | اگر منبع اصلی درآمد را از دست می دادم، پس انداز می توانست هزینه های زندگی را پوشش دهد، بدون اینکه قرض بگیرم |              |        |           |        |              |
| ۷                       | سرمایه گذاری با بازده بالا احتمالا ریسک بالایی دارد.                                                        |              |        |           |        |              |
| ۸                       | تورم بالا به این معنی است که هزینه زندگی به سرعت در حال افزایش است.                                         |              |        |           |        |              |
| ۹                       | من مخارج ماهانه ام را به خوبی مدیریت می کنم.                                                                |              |        |           |        |              |
| ۱۰                      | من اطلاعات مالی خود را به خوبی درک می کنم تا بدانم چه کار کنم                                               |              |        |           |        |              |
| رفتار مالی              |                                                                                                             |              |        |           |        |              |
| ۱۱                      | تصمیم مالی مناسب به من اجازه می دهد تا بر اساس نیازهای خود خرج کنم.                                         |              |        |           |        |              |
| ۱۲                      | من سعی میکنم با افراد قابل اعتماد در مورد سرمایه گذاری مالی مشورت می کنم.                                   |              |        |           |        |              |
| ۱۳                      | سعی می کنم یک نمای کلی از درآمد و مخارجم داشته باشم.                                                        |              |        |           |        |              |
| ۱۴                      | من حاضرم برای رسیدن به نتیجه مطلوب از لحاظ مالی هزینه ای خوب بپردازم.                                       |              |        |           |        |              |
| ۱۵                      | تصمیم خرید من برای هر کالا یا خدماتی بسیار مهم است.                                                         |              |        |           |        |              |
| برنامه ریزی مالی پایدار |                                                                                                             |              |        |           |        |              |
| ۱۶                      | از نظر مالی، استاندارد زندگی من نسبت به پنج سال قبل بهتر است.                                               |              |        |           |        |              |
| ۱۷                      | برنامه ریزی من نشان می دهد که پول کافی برای زندگی راحت در طول سال های آینده خود را خواهم داشت.              |              |        |           |        |              |
| ۱۸                      | از نظر مالی، مطمئن هستم که می توانم استانداردهای زندگی فعلی را در طول دوران آینده خود حفظ کنم.              |              |        |           |        |              |
| ۱۹                      | پس انداز من پس از بازنشستگی برای تامین زندگی خانواده و خودم کافی است.                                       |              |        |           |        |              |
| ۲۰                      | من اهداف مالی بلندمدت تعیین می کنم و برای رسیدن به آنها تلاش می کنم.                                        |              |        |           |        |              |

**The effect of financial attitudes and financial literacy on sustainable financial planning with the mediating role of financial behavior**

Arefeh Taheri Karkaj<sup>1</sup>  
Akbar Kanaani<sup>2</sup>

Received: 09/ October /2025      Accepted: 08/ December /2025

**Abstract**

The purpose of this research was to determine the effect of financial attitudes, financial literacy on sustainable financial planning with the role of moderating financial behavior. This research is applied in terms of purpose and descriptive-survey in terms of performance. The statistical population includes customers of insurance companies in Tabriz city. 385 people were selected as a statistical sample by simple random sampling. In order to collect data, the questionnaire of Van Mustafa et al. (2023) was used. The face validity and construct validity of the questionnaire was confirmed based on experts' opinion and the reliability of the questionnaire was confirmed based on Cronbach's alpha 0.894 for financial attitudes, financial literacy 0.788, sustainable financial planning 0.815 and financial behavior 0.843 respectively. In order to analyze the data, structural equation method was used with SMART PLS software. The results showed that financial attitudes and financial literacy have a positive and significant effect on financial behavior. Also, financial behavior has a positive and significant effect on sustainable financial planning, and on the other hand, financial behavior positively and significantly mediates the effect of financial attitudes and financial literacy on sustainable financial planning.

**Keywords:** financial attitudes, financial literacy, sustainable financial planning, financial behavior.

---

<sup>1</sup> Department of Accounting, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran. arefeh.taheri3273@iau.ac.ir

<sup>2</sup> Department of Accounting, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran. (Corresponding author). Akbar.kanaani@iau.ir

